

розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoropushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

9. Про надзвичайну подію, яка сталась 05 липня 2023 року у Шевченківському районному суді міста Києва та щодо тривалості судового розгляду. *Шевченківський районний суд міста Києва*. URL : <https://sh.ki.court.gov.ua/sud2610/pres-centr/news/1447651/>.

УДК 343.412

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/554-555

Сергій ЦИГУЛЬСЬКИЙ

доцент кафедри

загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат історичних наук

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ ЗГІДНО З ДЖЕРЕЛАМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

На жаль, в Україні нині склалася така ситуація, що ми зіштовхнулися із найбільшою війною після Другої світової. Так, як і гітлерівські нацисти у свій час, путінські рашисти вчиняють системно і масштабно воєнні злочини. Тільки за час підготовки і написання статті у ніч на 2 березня 2024 р. росіяни вчинили страшну трагедію в Одесі. Внаслідок чергового воєнного злочину вони вбили 12 цивільних осіб, влучивши у житлову багатоповерхівку, п'ятеро з цивільних були діти. Росіяни навмисно атакують цивільні об'єкти, які не мають військового значення.

Поняття воєнних злочинів, зауважимо, варто розрізняти із військовими злочинами. Слова можуть бути схожі, але існує суттєва різниця. Якщо вдатися до міжнародного права та історії, то вперше термін «воєнний злочин» з'явився у 1945 р. У ст. 6 Статуту Міжнародного військового трибуналу в Нюрнберзі воєнними злочинами називали порушення законів і звичаїв війни, що включають вбивства, жорстоке поводження або депортацію цивільного населення на окупованих територіях, вбивство або жорстоке поводження з військовополоненими, вбивство заручників, розкрадання державної або приватної власності, безглузде руйнування населених пунктів, що не зумовлене військовою необхідністю [4, с. 121]. Вище військово-політичне керівництво, враховуючи здійснене росіянами і визначений термін, вписалося б у формат Нюрнберзького трибуналу. Зауважимо, що перші правила і закони війни почали формуватися у стародавні часи, а одним з перших сучасних нормативно-правових актів національного законодавства, який регулював питання заборони воєнних злочинів, був так званий Кодекс Лібера 1863 (Інструкція для керування діючою армією Сполучених Штатів). У цьому кодексі мова йшла про методи війни, допустимість воєнної необхідності, про те, що лише варварські армії вдаються до системної жорстокості щодо цивільного населення протилежної сторони [6; 2]. За критеріями XIX ст. російська армія завдяки її методам війни залишається варварською навіть у XXI ст.

Дослідники В. Репецький та В. Лисик наводять таке визначення воєнного злочину: «міжнародний злочин, що умисно чи з грубою необережності вчиняється комбатантом та прирівняними до них особами чи по відношенню до них цивільною особою під час збройного конфлікту і полягає у масовому і серйозному порушенні норм міжнародного гуманітарного права та посягає на підзахисних осіб, їх права чи найважливіші принципи міжнародного гуманітарного прав» [4, с. 125]. В Женевських конвенціях 1949 р. міститься перелік воєнних злочинів, який був доповнений Додатковим протоколом I 1977 р.: перетворення цивільного населення, окремих цивільних осіб або демілітаризованих та безпечних зон в об'єкти нападу; здійснення нападу невибіркового характеру, що зачіпає цивільне населення або цивільні об'єкти, коли відомо, що такий напад буде причиною великої кількості смертних випадків та поранень серед цивільних осіб, та багато інших. Згідно зі ст. 8 Римського Статуту Міжнародного кримінального суду воєнні злочини означають грубі порушення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., а саме: будь-яке з таких діянь проти осіб або майна, що охороняються згідно з положеннями відповідної Женевської конвенції [5].

Воєнні злочини у цьому статуті знаходяться поруч із злочинами геноциду, проти

людяності. Воєнні злочини виступають серйозними порушеннями законів і звичаїв війни. Зауважимо, що, порівняно з військовими злочинами, воєнні злочини можуть бути скоєні виключно за умов збройного конфлікту, а військові злочини можуть бути скоєні також під час проходження військової служби. Водночас суб'єктами військових злочинів є військовослужбовці, натомість за воєнні злочини несе відповідальність вище військово-політичне керівництво держави, відповідно, таке керівництво має бути підсудне Міжнародному кримінальному суду [1]. В Розділі XX Кримінального кодексу України у ст. 438 «Порушення законів та звичаїв війни» такими порушеннями законів і звичаїв війни визначаються жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій» [3].

1. Збройна І. Чим воєнні злочини відрізняються від військових. *Детектор медіа*. URL : <https://cs.detector.media/blogs/texts/184774/2022-03-15-chym-voienni-zlochyny-vidriznyayutsya-vid-viyskovykh/>.
2. Коваль Д. О. Становлення міжнародно-правового захисту культурних цінностей у зв'язку з збройним конфліктом: від Віденського конгресу 1815 р. до Гаазьких конвенцій 1899 р. *Митна справа*. 2011. № 1 (73). С. 35–42.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Репецкий В. М., Лисик В. М. Поняття та ознаки воєнних злочинів. *Альманах міжнародного права*. 2009. Вип. 1. С. 120–125.
5. Римський Статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.
6. Instructions for the government of the armies of the United States, in the field. New York : D. Van Nostrand, 1863. *Internet Archive*. URL : <https://archive.org/details/governarmies00unitrich/page/4/mode/2up>.

УДК 343.541

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/555-558

Сергій ШЕВЧЕНКО

заступник директора ННІ заочного
навчання та підвищення кваліфікації
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДОСВІД ГРУЗІЇ В ЧАСТИНІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

24 лютого 2022 р. назавжди закарбується у світовій історії як день, коли держава-терорист кинула виклик сучасному демократичному світу та розгорнула широкомасштабну війну проти України. Російський агресор, прагнучи здійснити бліцкриг та захопити всю територію нашої Батьківщини, роками готувався до потужного удару, накопичуючи війська та техніку біля наших кордонів, розгортаючи широку розвідницьку мережу, створюючи масштабний пропагандистський продукт [1, с. 823].

Незважаючи на це, російська військово-політична еліта не врахувала один важливий аспект, на якому у своїй книзі колись неодноразово наголошував другий Президент України Л. Кучма: Україна – не росія. У той час як зарубіжні аналітики та експерти сперечалися у своїх прогнозах, через скільки годин паде офіційний Київ, вільний Український народ згуртувався та продемонстрував, що характер і воля, демократичні цінності та жага до життя у вільному європейському суспільстві значно сильніші за російські танки та ракети. Як наслідок, Україна не тільки витримала рашистську навалу, але і здійснила ряд вдалих контрнаступальних кампаній, змусивши ворога у паніці залишати захоплені території під акомпанемент пропагандистських російських гасел «росія тут назавжди».

Героїчні дії наших захисників вже зараз демонструють очевидну для всього світу річ